

INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA MAKTABGACHA YOSHIDAGI BOLALARDA ICHKI REGULYATSIYA MUAMMOLARINING OLDINI OLIISH MODELII

Jo'rayeva Moxidilxon Soxibjon qizi

Andijon davlat pedagogika instituti

“Pedagogika yo‘nalishi” 1-bosqich magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20741845>

Annotatsiya: Mazkur maqolada integrativ yondashuv asosida maktabgacha yoshdagi bolalarda ichki regulyatsiya muammolarining oldini olish modeli tahlil qilinadi. Tadqiqotda musiqa terapiyasi va musiqa ta'limi elementlarini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish orqali bolalarning emotsional barqarorligini rivojlantirish, stress va tashvish holatlarini kamaytirish hamda o'zini boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, modelning diagnostik, pedagogik-integrativ, faoliyat va natijaviy komponentlari tavsiflangan. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim jarayonida musiqa asosidagi integrativ faoliyat bolalarda ichki regulyatsiyani rivojlantirish va uning buzilishlarining oldini olishda samarali pedagogik vosita ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: integrativ yondashuv, musiqa terapiyasi, musiqa ta'limi, maktabgacha ta'lim, ichki regulyatsiya, emotsional rivojlanish, pedagogik model.

Аннотация: В данной статье рассматривается модель профилактики проблем внутренней регуляции у детей дошкольного возраста на основе интегративного подхода. В исследовании анализируются педагогические возможности интеграции музыкальной терапии и музыкального образования в образовательный процесс для развития эмоциональной устойчивости, снижения уровня тревожности и формирования навыков саморегуляции у детей. Также описаны основные компоненты модели: диагностический, педагогико-интегративный, деятельностный и результативный. Результаты исследования показывают, что использование музыкальной деятельности в образовательном процессе способствует эффективному развитию внутренней регуляции у детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: интегративный подход, музыкальная терапия, музыкальное образование, дошкольное образование, внутренняя регуляция, эмоциональное развитие, педагогическая модель.

Abstract: This article examines a model for preventing internal self-regulation problems in preschool children based on an integrative approach. The study analyzes the pedagogical possibilities of integrating music therapy and music education into the educational process to develop emotional stability, reduce anxiety, and form self-regulation skills in children. The main components of the model, including diagnostic, pedagogical-integrative, activity-based, and evaluative stages, are described. The results indicate that integrative musical activities in preschool education effectively support the development of internal self-regulation and prevent behavioral and emotional difficulties in children.

Keywords: integrative approach, music therapy, music education, preschool education, self-regulation, emotional development, pedagogical model.

Kirish. Maktabgacha yosh davri bolaning emotsional va ijtimoiy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Aynan shu davrda bolalarda o'z his-tuyg'ularini va xatti-harakatlarini

boshqarish, ya'ni ichki regulyatsiya ko'nikmalari shakllana boshlaydi. Agar ushbu jarayon yetarli darajada rivojlanmasa, bolalarda injiqlik, qo'rquv, diqqatning sustligi hamda ijtimoiy moslashuvda qiyinchiliklar kuzatilishi mumkin.

Shu sababli maktabgacha ta'lim jarayonida bolalarning emotsional rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan samarali pedagogik yondashuvlardan foydalanish muhim hisoblanadi. Integrativ yondashuv turli faoliyat turlarini o'zaro uyg'unlashtirish orqali ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Xususan, musiqa terapiyasi va musiqa ta'limi integratsiyasi bolalarning emotsional barqarorligini rivojlantirish va ichki regulyatsiya muammolarining oldini olishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Mazkur maqolada integrativ yondashuv asosida maktabgacha yoshdagi bolalarda ichki regulyatsiya muammolarining oldini olish modeli hamda musiqa terapiyasi va musiqa ta'limi integratsiyasining pedagogik imkoniyatlari yoritiladi.

Asosiy qism. Maktabgacha yosh davri bolalarda emotsional barqarorlik va xulq-atvorni boshqarish ko'nikmalari shakllanadigan muhim bosqich hisoblanadi. Aynan shu davrda bolalarda ichki regulyatsiya, ya'ni o'z his-tuyg'ularini va xatti-harakatlarini boshqarish qobiliyati rivojlana boshlaydi. Agar ushbu jarayon yetarli darajada qo'llab-quvvatlanmasa, bolalarda injiqlik, qo'rquv, diqqatning sustligi va tengdoshlari bilan muloqotdagi qiyinchiliklar kuzatilishi mumkin. Shu sababli maktabgacha ta'lim jarayonida bolalarning ichki regulyatsiyasini rivojlantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi [2].

Integrativ yondashuv ta'lim jarayonida turli faoliyat turlarini o'zaro uyg'unlashtirish orqali bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlaydi. Xususan, musiqa terapiyasi va musiqa ta'limining integratsiyasi bolalarning emotsional holatini barqarorlashtirish, stressni kamaytirish hamda o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Musiqa inson psixikasiga kuchli ta'sir ko'rsatadigan san'at turi bo'lib, u bolalarda ijobiy emotsiyalarni shakllantirish va ruhiy muvozanatni saqlashga xizmat qiladi [4].

Musiqa terapiyasi elementlarini ta'lim jarayoniga qo'llash orqali bolalarda emotsiyalarni anglash, o'z his-tuyg'ularini ifoda etish va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. Masalan, ritmik mashqlar va musiqa ostida harakat qilish bolalarda o'zini nazorat qilishni shakllantiradi, qo'shiq aytish esa emotsional bo'shashishga yordam beradi. Shuningdek, relaksatsion musiqa tinglash bolalarning asab tizimini tinchlantirib, tashvish va zo'riqishni kamaytiradi [1].

Integrativ yondashuv asosida ishlab chiqilgan ichki regulyatsiya modelini amaliyotga joriy etish bir necha bosqichlarda amalga oshiriladi. Dastlab diagnostika bosqichida bolalarning emotsional holati va xulq-atvori o'rganiladi. Keyingi bosqichda musiqa ta'limi mashg'ulotlariga musiqa terapiyasi elementlari integratsiya qilinadi. Faoliyat bosqichida bolalar jamoaviy musiqa o'yinlari, ritmik harakatlar va ijodiy faoliyat orqali o'z his-tuyg'ularini erkin ifoda etadilar. Yakuniy bosqichda esa pedagogik faoliyat natijalari tahlil qilinib, bolalarning emotsional barqarorligi va ijtimoiy moslashuvi baholanadi [6].

Ushbu modelni amaliyotga joriy etish maktabgacha yoshdagi bolalarda ichki regulyatsiya muammolarining oldini olishga, ularning emotsional barqarorligini mustahkamlashga hamda ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli moslashuvini ta'minlashga yordam beradi. Shuningdek, musiqa terapiyasi va musiqa ta'limi integratsiyasi pedagogik jarayon samaradorligini oshirib, bolalarning ijodiy va psixologik rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu modelni amaliyotga joriy etish maktabgacha yoshdagi bolalarda ichki regulyatsiya muammolarining oldini olishga, ularning emotsional barqarorligini mustahkamlashga hamda ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli moslashuvini

ta'minlashga yordam beradi. Shuningdek, musiqa terapiyasi va musiqa ta'limi integratsiyasi pedagogik jarayon samaradorligini oshirib, bolalarning ijodiy va psixologik rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu modelni amaliyotga joriy etish maktabgacha yoshdagi bolalarda ichki regulyatsiya muammolarining oldini olishga, ularning emotsional barqarorligini mustahkamlashga hamda ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli moslashuvini ta'minlashga yordam beradi. Shuningdek, musiqa terapiyasi va musiqa ta'limi integratsiyasi pedagogik jarayon samaradorligini oshirib, bolalarning ijodiy va psixologik rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [3].

Shunday qilib, musiqa terapiyasi va musiqa ta'limi integratsiyasi maktabgacha yoshdagi bolalarda ichki regulyatsiyani rivojlantirish va uning buzilishlarining oldini olishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv bolalarning emotsional rivojlanishini qo'llab-quvvatlab, ularning ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli moslashishiga yordam beradi [5].

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda ichki regulyatsiyani rivojlantirish ularning emotsional barqarorligi va ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Integrativ yondashuv asosida musiqa terapiyasi va musiqa ta'limi elementlarini ta'lim jarayoniga qo'llash bolalarning o'z his-tuyg'ularini boshqarish, emotsional muvozanatni saqlash hamda ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Shuningdek, musiqa asosidagi integrativ faoliyat bolalarda ijobiy emotsiyalarni shakllantirib, stress va tashvish holatlarini kamaytiradi. Shu sababli maktabgacha ta'lim jarayonida musiqa terapiyasi elementlaridan foydalanish ichki regulyatsiya muammolarining oldini olishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Bronson, M. *Self-Regulation in Early Childhood: Nature and Nurture*. – New York: Guilford Press, 2000. <https://www.guilford.com/books/Self-Regulation-in-Early-Childhood/Martha-Bronson/9781572307523>
2. Thompson, R.A. *Emotional Regulation and Development*. – *Educational Psychology Review*, 2011. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10648-011-9153-7>
3. Hallam, S. *The Power of Music: Its Impact on the Intellectual, Social and Personal Development of Children and Young People*. – London Institute of Education, 2010. <https://www.researchgate.net/publication/254728963>
4. Gerry, D., Unrau, A., Trainor, L. *Active Music Classes in Infancy Enhance Musical, Communicative and Social Development*. – *Developmental Science*, 2012. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-7687.2011.01142>
5. Koelsch, S. *Brain Correlates of Music-Evoked Emotions*. – *Nature Reviews Neuroscience*, 2014. <https://www.nature.com/articles/nrn3666>
6. UNESCO. *Early Childhood Care and Education: Global Monitoring Report*. – Paris, 2020. <https://unesdoc.unesco.org>